LIETUVOS POLITINIŲ PARTIJŲ NUOSTATŲ LGBT ŽMONIŲ ATŽVILGIU INDEKSAS 2017

Lietuvos politinių partijų nuostatų LGBT žmonių atžvilgiu indeksas matuoja relevantiškų politinių partijų veikimo palankumą LGBT žmonėms 2016 m. lapkritį – 2017 m. lapkritį, XII Seimo kadencijos metu. Indekso reikšmės svyruoja nuo +100 iki -100, kur +100 yra visiškas palankumas LGBT žmonėms ir – 100 yra visiškas priešiškumas. Tyrime pasirinktas analizuoti tik partijų realusis, o ne deklaruojamas veikimas, kadangi būtent jis lemia teisinę LGBT žmonių situaciją valstybėje, kuri savo ruožtu yra labai svarbus diskurso apie LGBT žmones komponentas.

Indeksas sudarytas įvertinus šešis (6) politinių partijų frakcijų balsavimus dėl projektų ir pasiūlymų, 6 pateiktus įstatymų projektus ir pasiūlymus ir 43 pasisakymus tiesiogiai susijusius su LGBT žmonėmis nuo 2016 m. lapkričio 14 d. iki 2017 m. gruodžio 10 d. Indekso pagrindas – procentinė palankių ir nepalankių iniciatyvų LGBT žmonėms santykio išraiška, kurioje reikšmės nuo 0 iki 100 apima palankių balsavimų, įstatymų leidybos veiklos ir pasisakymų vyravimą, o nuo 0 iki -100 – nepalankių.

Relevantinėmis partijomis tyrime laikomos partijos turinčios savo frakcijas Seime. Iki 2017 m. lapkričio 7 d. tokių partijų buvo šešios – Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga (LVŽS), Lietuvos socialdemokratų partija (LSDP), Tėvynės sąjunga – Lietuvos krikščionys demokratai (TS-LKD), „Tvarka ir teisingumas“ (TT), Lietuvos Respublikos liberalų sąjūdis (LS) ir Lietuvos lenkų rinkimų akcija(LLRA). Dalyje šių frakcijų dirba/dirbo kelių partijų atstovai (LVŽS – Centro partijos, nepriklausomi; LSDP – Darbo partijos). Jų balsavimai nėra atskirai išskiriami ir įtraukiami į bendrą partijos įvertį. Visi balsavimų, pasisakymų ir parašų po teiktais projektais įverčiai skaičiuojami atsižvelgiant į Seimo narių priklausymą frakcijos tyrimo pabaigos datos metu (2017 m. gruodžio 10 d.)

2017 m. lapkričio 7 d. vietoje keliomis savaitėmis anksčiau jau faktiškai suskilusios LSDP frakcijos susiformavo dvi frakcijos: Lietuvos socialdemokratų darbo frakcija (LSDDF) ir Lietuvos socialdemokratų partijos frakcija (LSDP). Nors LSDDF šiuo metu nėra partija, dėl jos frakcijos dydžio Seime tyrime ji laikoma savarankiška politine jėga.

Pagal bendrąjį įvertį palankiausiu LGBT žmonėms elgesiu 2016-2017 m. Seime pasižymėjo LS (+70) ir LSDP (+68,4). Kitos partijos laikėsi nepalankių ir priešiškų nuostatų. Nepalankiausios buvo TT (-73) ir LLRA (-65). Nuo jų nedaug atsiliko LVŽS (-57,7) ir TS-LKD (-43,5). LSDDF laikėsi labiau neutralios pozicijos, išskyrus Darbo partijos narius, kurie pasirašė po nepalankiais LGBT žmonėms įstatymų projektais.

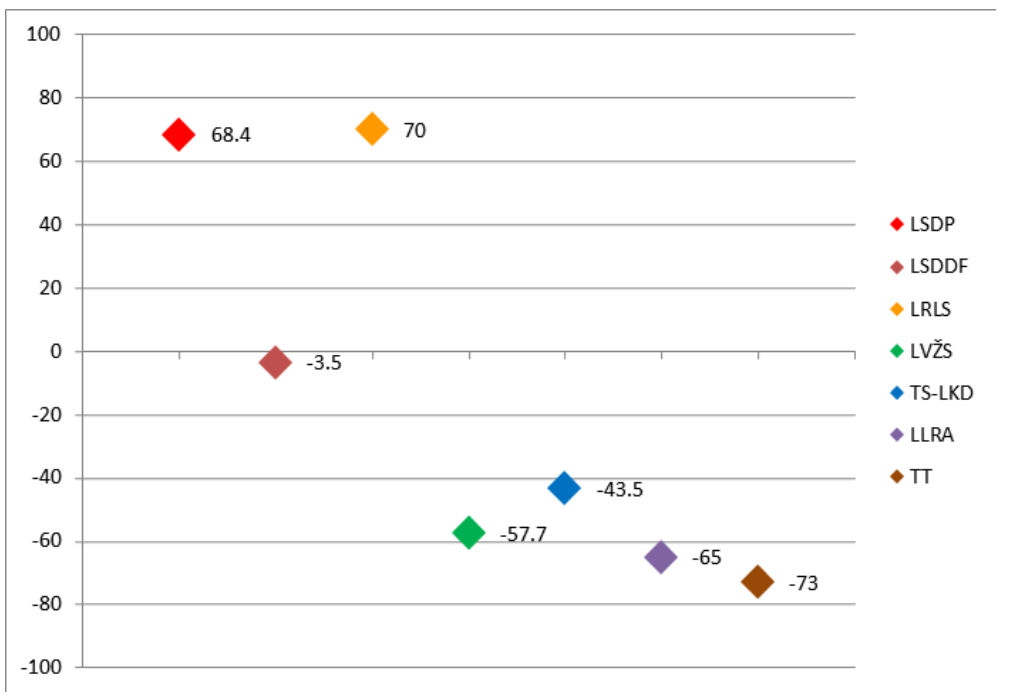

1 grafikas: Bendrosios politinių partijų nuostatos LGBT žmonių atžvilgiu 2016-2017 m.

Balsavimai

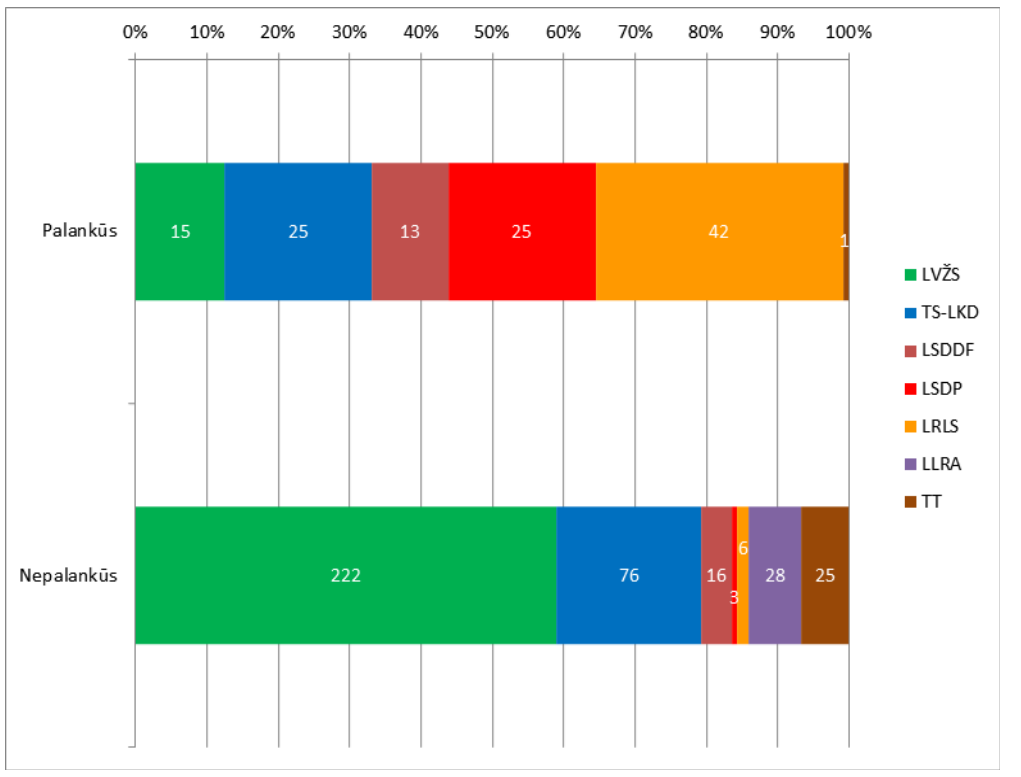

2 grafikas. Politinių partijų balsavimai už LGBT žmonių teises 2016-2017 m. (dalis palankiuose ir nepalankiuose balsavimuose)

Pagal balsavimo už Seimo posėdžiuose svarstytus projektus palankumą LGBT žmonėms palankiausiai balsavo LSDP (59,5 proc. balsų palankūs) ir LS (58,3 proc.).Nepalankiausiai balsavo LVŽS (64,9 proc. balsų nepalankūs), TT (59,5 proc.) ir LLRA (58,3 proc.). Labiau nepalankiai balsavo ir TS-LKD (40,9 proc.) bei LSDDF (22,2 proc.), tačiau šių frakcijų atstovų pozicija nebuvo vienareikšmė, nes 18 proc. LSDDF ir 13 proc. TS-LKD balsavimų buvo palankūs LGBT žmonėms ir tai sudaro iš viso apie 30 proc. palankių balsų. Balsavimo rezultatai rodo, kad LSDDF nariai mažiausiai dalyvavo balsavimuose susijusiuose su LGBT žmonių teisėmis ir nepanaudojo savo frakcijos galimybių išreiškiant poziciją (atiduota tik 40 proc. visų galimų balsų), TS-LKD ir LLRA galimybes panaudojo vidutiniškai, o LVŽS, LSDP, LS ir TT frakcijos galimybes panaudojo daugiau nei vidutiniškai. Atsižvelgiant į frakcijų poziciją LGBT žmonėms palankios frakcijos 2016-2017 m. buvo labiau mobilizuotos ir jų nariai balsavo daugiau. Lyginant su 2012-2016 m. kadencijos Seimu LS narių dalyvavimas balsuojant su LGBT žmonėmis susijusiais klausimais padidėjo, o TS-LKD sumažėjo. LSDP frakcijos iki skilimo dalyvavimo rodiklis iš esmės nesikeitė, tačiau duomenys rodo, kad jo nesikeitimą lėmė LSDDF frakcijos narių balsavimai, o naujosios LSDP frakcijos nariai balsavimuose dalyvavo aktyviai.

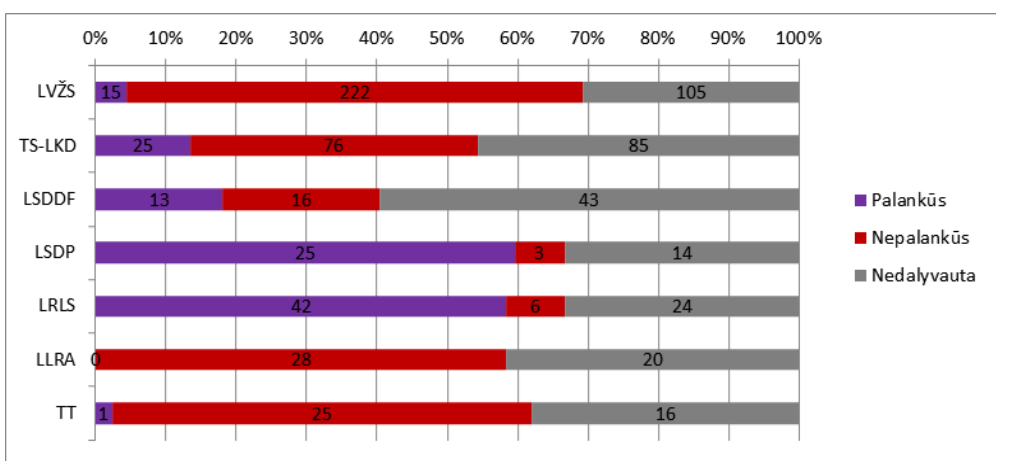

3 grafikas. Politinių partijų balsavimai už LGBT žmonių teises 2016-2017 m. (balsavimo pasiskirstymas partijose)

Pasiūlymų pasirašymas

2017 m. Seimo nariai pateikė 4 įstatymų projektus (alternatyvūs registruotos partnerystės, lyties keitimo draudimo, Nepilnamečių apsaugos nuo neigiamo viešosios informacijos poveikio įstatymo pakeitimo) ir 3 pasiūlymus (dėl partnerystės sudarytos užsienyje nepripažinimo esant laisvam asmenų judėjimui ir dėl vyro ir moters papildomumo principo įtraukimo į Vaiko teisių apsaugos įstatymą) susijųsius su LGBT žmonių teisėmis. Visi pasiūlymai ir 2 iš 4 įstatymų projektų buvo nepalankūs LGBT žmonėms, du – palankūs. Nors alternatyvus pasiūlymas spręsti partnerystės įteisinimo klausimą galėtų būti vertintinas kaip neutralus, tačiau atsižvelgiant į tai, kad jo paskirtis yra nesuteikti šeimos statuso tos pačios lyties poroms jis vertintas kaip nepalankus LGB žmonėms. Po vieną nepalankų LGBT žmonėms įstatymo projektą ir pasiūlymą inicijavo LVŽS ir TS-LKD nariai, vieną pasiūlymą – TT narys. Po vieną palankų įstatymo projektą inicijavo LS ir LSDP nariai.

Pagal su LGBT teisėmis susijusių įstatymų projektų ir pasiūlymų pasirašymą daugiausia palankų LGBT pasirašė LS (5 parašai) ir LSDP (3 parašai) nariai. Daugiausia nepalankių LGBT žmonėms pasiūlymų ir projektų pasirašė LVŽS (24 parašai), TS-LKD (17 parašų), LLRA (10 parašų), TT (8 parašai) nariai. Vieną nepalankų pasiūlymą pasirašė ir vienas DP narys (LSDDF). LS ir LSDP nariai nepasirašė nei vieno nepalankaus LGBT žmonėms projekto ar pasiūlymo, kitų frakcijų nariai nepasirašė nei vieno palankaus LGBT žmonių teisių užtikrinimui projekto ar pasiūlymo.

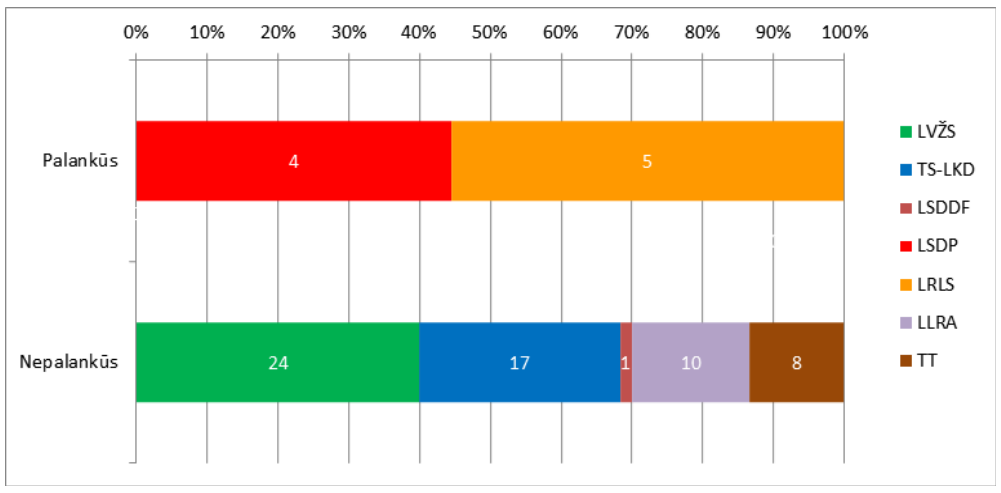

4 grafikas. Politinių partijų balsavimai už LGBT žmonių teises 2016-2017 m. (balsavimo pasiskirstymas partijose)

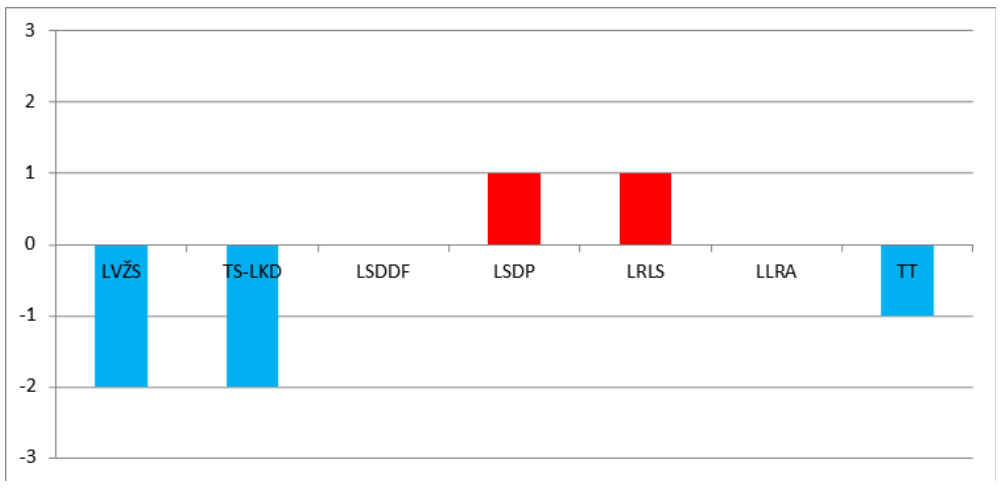

5 grafikas. Pateiktų palankių (+) ir nepalankių (-) įstatymų leidybos pasiūlymų LGBT klausimais kiekis pagal frakcijas 2016-2017 m.

Pasisakymai

Pagal pasisakymų plenariniuose posėdžiuose palankumą LGBT žmonėms nei karto priešiškai LGBT žmonių atžvilgiu nepasisakė LS, LSDP, LSDDF atstovai. Dažniausiai palankiai LGBT žmonių atžvilgiu pasisakė ir LS atstovai (50 proc. atvejų), bei LSDP atstovai (30 proc. atvejų). Teigiamai LGBT žmonių atžvilgiu pasisakė TS-LKD atstovas Mykolas Majauskas ir, atsakinėdamas į Seimo narių klausimus dėl lytinės tapatybės, LVŽS atstovaujantis Ministras Pirmininkas Saulius Skvernelis. Dažniausiai nepalankiai LGBT žmonių atžvilgiu pasisakė TS-LKD atstovai (48 proc. atvejų), TT (26 proc.), LVŽS (22 proc.), LLRA (4 proc.). TT, LLRA ir LSDDF atstovai nei karto teigiamai nepasisakė LGBT žmonių atžvilgiu.

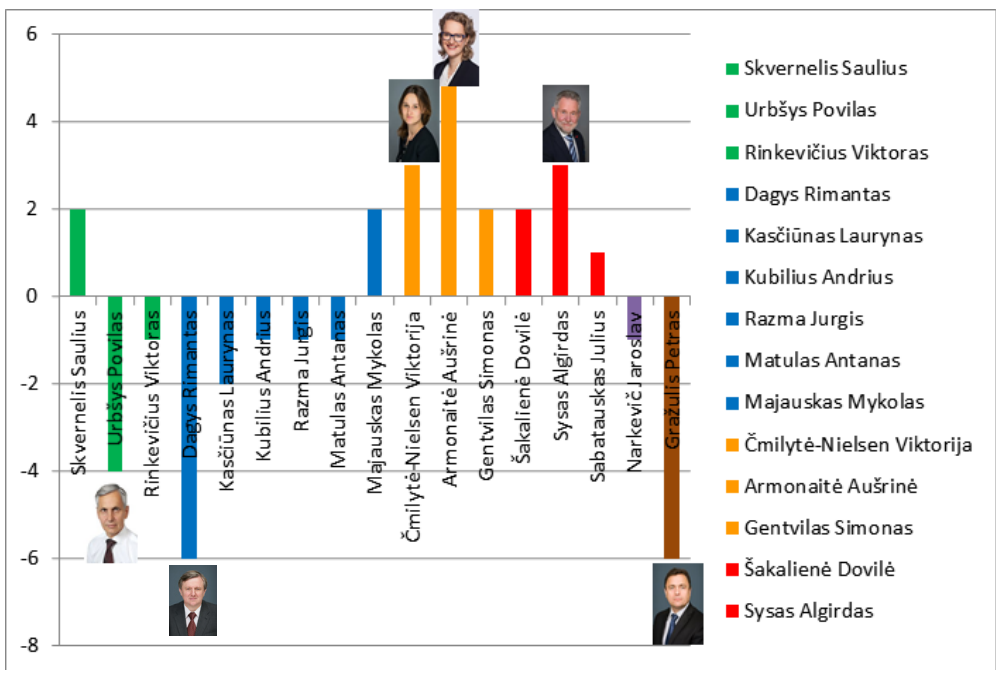

6 grafikas. Seimo narių pasisakymų palankumas LGBT žmonėms pagal pasisakiusius asmenis 2016-2017 m.

Metodologija

Indekso įvertis sudarytas iš trijų komponentų:

A) 60 procentų indekso įverčio sudaro politinių partijų frakcijų balsavimai Seime už įstatymus, kuriais buvo siekiama pagerinti arba pabloginti LGBT žmonių padėtį. Indekse įvertintas politinių partijų elgesys 6 balsavimuose už 6 teisėkūros iniciatyvas, pagal frakcijų narių kiekį, kurie balsavo palankiai versus priešiškai LGBT žmonėms, siekdami gerinti ar bloginti teisinę LGBT žmonių aplinką. Įverčio vertė nuo 100 iki -100, ir nustatoma pagal visų galimų frakcijos balsų Seimo kadencijoje atidavimo procentą už arba prieš LGBT, atimant iš palankaus balsų procento nepalankių balsų procentą. Pavyzdžiui, jei iš visų galimų balsų politinė partija 20 procentų balsų atidavė palankiai LGBT ir 50 procentų balsų nepalankiai, tuomet jos įvertis bus – 30 (20 - 50=-30). Įvertyje atsispindi ir frakcijų narių nedalyvavimas balsavime (konkrečiame pavyzdyje 30 procentų), kadangi nedalyvavimas rodo, jog tam tikra frakcija nepasinaudoja savo galimybėmis palaikyti LGBT žmonių teises ar oponuoti joms.

B) 15 procentų indekso įverčio sudaro politinių frakcijų atstovų pasisakymai svarstant su LGBT susijųsius įstatymų projektus Seimo salėje. Įvertis sudarytas analogiškai pateiktiems įstatymų projektams (antram komponentui) ir apima reikšmes nuo 100 iki -100. 2016-2017 m. Seime užfiksuoti 20 palankių pasisakymų LGBT žmonių teisių atžvilgiu, 2 neutralūs (jie į įverčius neįtraukti) ir 23 nepalankūs.

C) 15 procentus įverčio sudaro politinių partijų frakcijų narių parašai po Seimo narių (ne Vyriausybės) registruotais įstatymų projektais ir pasiūlymais jiems, susijusiais su LGBT žmonių teisėmis. Įverčio vertė nuo 100 iki -100 nustatoma pagal visų galimų frakcijos parašų santykį su esamais parašais. Didžiausias procentinis atitinkamos frakcijos parašų kiekis įvertinamas 100 arba -100 balų įverčiu (pagal palankumą/nepalankumą), o likusių frakcijų procentas atitinkamai įvertinamas pagal didžiausią procentinį galimų teigiamų/neigiamų parašų turinčios frakcijos įvertį (pavyzdžiui, jei partijos A visų galimų parašų kiekis po teigiamais įstatymų projektais yra 50 proc., o partijos B – 30 proc., tai koreguojant 50 proc. bus vertinami 100 balų, o 30 proc. – 60 balų). Vėliau įvertis, siekiant tiksliau atspindėti realias partijų pozicijas yra koreguojamas pagal parašų po palankiais ir nepalankiais įstatymų projektais santykį, kuris apskaičiuojamas taip: iš visų konkrečios politinės frakcijos narių parašų po su LGBT teisėmis susijusiais projektais apskaičiuojamas parašų procentas po palankiais projektais LGBT teisėms ir iš jo atimamas parašų procentas po nepalankiais projektais LGBT teisėms. Pavyzdžiui, jei po projektais pasirašė 20 frakcijos B narių (kiekvienas parašas laikomas atskiru nariu), iš jų 15 po palankiais projektais ir 5 po nepalankiais, tuomet indekso įvertis bus 50 (75 – 25 = 50). Koreguotas įvertis apskaičiuojamas pirmąjį įvertį dalijant iš 100 ir dauginant iš koreguoto įverčio (pavyzdžiui duotuoju atveju 60/100x50=30) ir taip gaunamas galutinis įvertis. 2016-2017 m. Seimo nariai pateikė 2 LGBT žmonėms palankią teisėkūros iniciatyvas, po kuriomis buvo 9 Seimo frakcijų narių parašai ir 5 nepalankias, po kuriomis buvo 60 parašų.

D) 10 procentų įverčio sudaro politinių partijų frakcijų narių (ne Vyriausybės) registruotos teisėkūros iniciatyvos, susiję su LGBT žmonių teisėmis. Įvertis nuo 100 iki -100 balų nustatomas iš palankių teisėkūros iniciatyvų procento atėmus nepalankių teisėkūros iniciatyvų procentą. Teisėkūros projekto iniciatoriumi laikomas pirmas jį pasirašęs Seimo narys ir jo atstovaujama frakcija. 2016-2017 m. Seime pateikta 1 teisėkūros iniciatyva palanki LGBT žmonėms (inicijavo LS) ir 5 nepalankios (po 2 inicijavo LVŽS ir TS-LKD, 1 – TT).

Bendras įvertis išvedamas pagal formulę (60xA+15xB+15xC+10xD)/100. Formulėje įverčių svoriai nustatyti remiantis diskusijų 2016-08-17 d. surengtame seminare, skirtame indekso kūrimui, vykusių diskusijų ir 2017-11-22 vykusios diskusijos rezultatais. Diskusijų metu padaryta išvada, kad konkrečių teisės aktų priėmimas turi didžiausią reikšmę LGBT žmonių teisinei situacijai, o įstatymų leidybos iniciatyvos ir pasisakymai Seimo salėje mažesnę.

Indekse įstatymo projekto ar pasiūlymo palankumas ar nepalankumas LGBT žmonėms nustatomas pagal tai ar projektas skirtas tiesiogiai plėsti (palankus) ar siaurinti (nepalankus) LGBT žmonių teises. Balsavimo palankumas nustatomas pagal tai ar balsuojama už LGBT žmonių teisių plėtrą (palankus) ar siaurinimą (nepalankus). Susilaikiusiųjų balsai įskaitomi kaip balsavimas prieš pateiktą projektą ar pasiūlymą. Pasisakymų palankumas nustatomas pagal tai ar Seimo narys savo pasisakymu remia LGBT žmonių teises plečiantį arba nepritaria LGBT žmonių siaurinančiam (abiem atvejais palankus) pasiūlymui ar įstatymo projektui ar atvirkščiai (abiem atvejais nepalankus).

Visą sudarant indeksą įtrauktų balsavimų, pateiktų įstatymo projektų ir pasiūlymų bei vertintų pasisakymų sąrašą galima rasti Tolerantiško jaunimo asociacijos puslapyje www.tja.lt straipsnyje „Lietuvos politinių partijų nuostatos LGBT žmonių atžvilgiu“.

Šis indeksas buvo sudarytas ir publikuotas 2016 m. įgyvendinant Tolerantiško jaunimo asociacijos iniciatyvą „LGBT+ guerrilla goes political”, pasitelkiant Rosa Luxemburg fondo paramą.

Bendradarbiaukime: www.tja.lt, www.facebook.com/tja.lt.

ROSA LUXEMBURG STIFTUNG

Už šios iniciatyvos įgyvendinimą esame dėkingi Mindaugui Kluoniui, Artūrui Rudomanskiui, Eglei Tamulionytei, TJA rengto seminaro „Politinių partijų nuostatos LGBT žmonių atžvilgiu“ dalyviams ir lektoriams.

Plačiau www.tja.lt ir www.gayline.lt